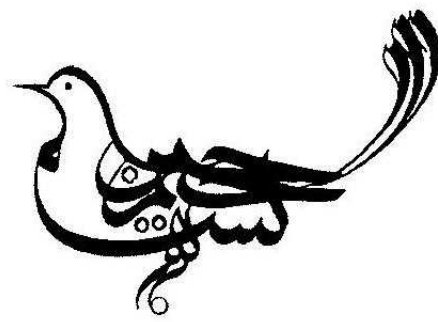

تقویت هوش و خلاقیت کودکان دبستانی

عابد مولودی

مربی مرکز مشکلات ویژه یادگیری فرزندان
عضو انجمن روان شناسی و مشاوره ایران

حسین الهی

مربی مرکز مشکلات ویژه یادگیری فرزندان

مولودی، عابد - الهی، حسین

تقویت هوش و خلاقیت کودکان دبستانی / عابد مولودی، حسین الهی

سقز: گوتار، ۱۳۹۶

ISBN: 978-600-8657-43-9

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا

۱۵۹۰ / ۵ / م ۸۷: ۱۳۹۶LB

۳۷۰ / ۱۵۷

کتابخانه ملی ایران: ۴۷۳۸۷۴۹

کردستان: سقز، پاساژ ماد، طبقه سوم، واحد ۳۶

۰۰۹۸ - ۸۷ ۳۶۲ ۲۷۰ ۳۰

www.Gotar.com

تفکر خلاق در کودکان

تقویت هوش و خلاقیت کودکان دبستانی

عابد مولودی - حسین الهی

چاپ اول ۱۳۹۶ • تیراژ ۱۰۰۰ • صفحه آرای: چاپ کانی سقز

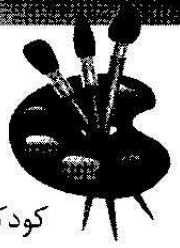
قیمت: ۱۸۰/۰۰۰ ریال

شابک ۹۷۸-۶۰۰-۸۶۵۷-۴۳-۹ sbn: 978-600-8657-43-9

چاپخانه: گوتار سقز

فهرست

آشنایی با مفاهیم تقویت هوش و خلاقیت.....	۱
تمرینات تقویت هوش و خلاقیت.....	۱۰
منابع.....	۸۲

کودکان در سنین قبل از دبستان، باید مهارت‌هایی را آموزش ببینند که، پیش‌نیاز مهارت‌های تحصیلی و آموزشی آنان را فراهم می‌سازد. آموزش رنگ‌ها، آموزش شکل‌ها، جهت‌های اصلی، آموزش زمان‌ها، مشاغل، اجزای بدن، اعضای صورت، انگشتان دست، مهارت‌های دست ورزی و تعقیب چشمی و ... همگی پایه و اساس یادگیری‌های بعدی به حساب می‌آیند، که تعداد زیادی از دانش آموزان آن‌ها را به خوبی یاد نگرفته‌اند.

بازی‌هایی مانند تاب، سرسره، الاکلنگ، استخر توپ، گردونه، چرخ و فلک و ... به تقویت «حس فضایی» و «حس دید گسترده» کودکان کمک می‌کند. انجام بازی‌های محلی، مسافرت، داستان‌گویی، قصه‌گویی و انجام نمایش‌نامه و ... به کسب تجارب تازه و سازگاری با موقعیت‌های مختلف، یادگیری اخلاق، قانون، آرامش، تاب‌آوری و حس خراب درمان کمک می‌کند. یادگیری تمام این مهارت‌ها نه تنها به تقویت «هوش» آنان منجر می‌شود، بلکه «مهارت‌های اجتماعی» آنان را نیز بهبود می‌بخشد.

«حس بینایی»، گسترده‌ترین سیستم حسی ما می‌باشد. «حس بینایی» از مهم‌ترین حواس انسان برای رشد طبیعی جسمی و ذهنی کودکان به شمار می‌رود. این سیستم علاوه بر «دیدن» و «کسب اطلاعات بینایی» از جهان خارج، وظایف متعدد دیگری نیز دارد، جمله می‌توان، به «آگاه کردن ما از خطرات پیرامون»، «قضاوت راجع به موقعیت‌ها»، «ارتباط‌های غیرکلامی»، «تأملات محیطی»، «روابط اجتماعی» و «فرایند تصمیم‌گیری» در زندگی اشاره نمود. «ادراک دیداری» فرایندی است که توسط آن «اطلاعات بینایی» مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند. به عبارت ساده‌تر، توانایی تفسیر اطلاعات دریافت شده از طریق «حواس» و «محیط» را ادراک دیداری می‌گویند. در این روند، اطلاعات گرفته‌شده توسط حس بینایی، با داده‌های حواس دیگر و تجارب گذشته یکپارچه می‌گردد و این سیستم در تمامی مراحل رشد کودک در فرایند عصب‌شناختی «یکپارچگی حسی»، مهم‌ترین و بنیادی‌ترین حس محسوب می‌شود.

شواهد پژوهشی زیادی نشان داده است؛ برای آنکه مغز کودکان بتواند مدارهای اضافی تولید نماید، می‌بایست «فرصت‌های غنی آموزشی»، برای آنان فراهم شود. در همین راستا و بر این اساس رویکرد آموزشی «غنی‌سازی ادراکی» جهت تقویت هوش و خلاقیت کودکان و نیز رفع اختلال‌های یادگیری ویژه، در دانشگاه انگلستان سال (۲۰۱۰)، توسط پژوهشگران بالینی، پایه‌ریزی و مورد استفاده قرار گرفت و نیز به کارگیری آن به دیگر کشورها نفوذ و گسترش پیدا کرد. محتوای رویکرد «غنی‌سازی ادراکی» شامل: تقویت «حافظه فعال»،

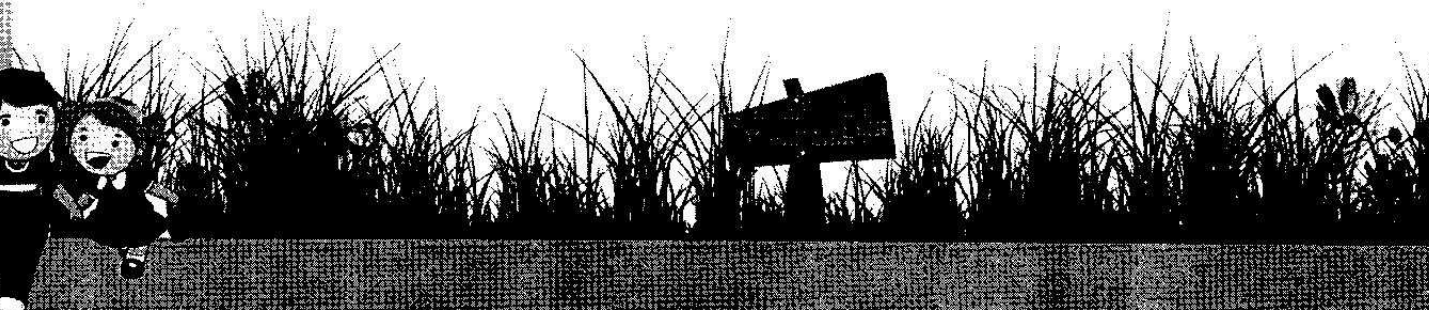

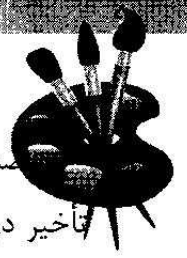
«گروه‌بندی»، «الگویابی»، «ادراک بینایی»، «ادراک شنوایی» و «مدیریت زمان» از تمرین‌های ساده به پیچیده است.

مهارت «حافظه‌ی فعال» به دست‌کاری و پردازش اطلاعات و استفاده از آن در مواقع ضرورت، نیازمند است، حافظه‌ی کاری با حافظه‌ی فعال متفاوت است. ما از محتوای حافظه‌ی کاری باخبریم و برای استفاده همیشه در دسترس ما قرار دارد، اما فرایند حافظه‌ی فعال، محتوای آن در حال انتقال به مسیر حافظه‌ی طولانی‌مدت است. «گروه‌بندی»، لازمه‌ی تسلط بر فرایند «طبقه‌بندی اطلاعات» بر اساس ویژگی‌های مشترک، افتراق‌ها و روابط بین امور است. «الگویابی»، لازمه‌ی تسلط بر ترتیب و توالی منطقی و یا شهودی بر اطلاعات و داده‌ها می‌باشد. «مدیریت زمان»، نیز به «وقت‌شناسی»، اتمام کار به‌موقع و تقویت مهارت سرعت در انجام دادن امور دلالت دارد. «ادراک شنوایی»، به فرد امکان می‌دهد، جزئیات کلمه و جمله را خوب درک و بیان نماید، دستورات چندجمله‌ای را انجام دهد. به سببی از عهده‌ی مشکلات خواندن و خوانش برآید و از ظرایف موسیقی و آرایه‌های ادبی لذت ببرد.

«ادراک دیداری» به فرد امکان می‌دهد، تضاد دقیق از «شکل»، «رنگ»، «اندازه»، «سطح»، «حجم»، «ترکیب‌های ساده و پیچیده»، «جهت‌یابی» و «ارتباطات فضایی» اشیاء و محیط پیرامون داشته باشد. بنابراین برای اینکه فرد بتواند فعالیت‌های روزمره‌ی زندگی خود را به‌خوبی انجام دهد، به پردازش اطلاعات بینایی نیاز دارد. اگر فرایند ادراک دیداری در فردی دچار ضعف یا اشکال شود، عملکرد وی در اجرای مهارت‌های «خودیاری»، «غذا خوردن»، «لباس پوشیدن»، «خرید کردن»، «جای دهی اشیاء»، استفاده از «تلفن»، «پول»، «ساعت»، «اندازه‌گیری» و دیگر نیازهای روزمره‌ی زندگی تحصیلی، شخصی و شغلی مختل می‌شود. از سویی دیگر مهارت‌های ادراک دیداری به‌گونه‌ای وسیع با کارکردهای شناختی افراد ارتباط دارد.

مهارت‌های پردازش اطلاعات دیداری همچون، «درک ثبات و پایداری شکل»، «تشخیص شکل از زمینه»، «ارتباطات فضایی» و ... همگی نقش مهمی در فرایند یادگیری کودکان ایفا می‌کنند. همچنین «ادراک دیداری» ضروری‌ترین توانش مهارت‌های تحصیلی مانند: «خواندن»، «خوانش»، «املا»، «بیان نوشتاری»، «نوشتن»، «یادگیری «ریاضیات» و «محاسبات» محسوب می‌شود.

مد بالایی از فرایند یادگیری در کودک از طریق دیداری، بین سنین ۳/۵ تا ۷/۵ سالگی به وجود می‌آید. تاخیر در رشد ادراک دیداری موجب به وجود آمدن، بعضی «آسیب‌های شناختی» در کودک خواهد شد. برای جبران رفتارهای «ادراکی - دیداری» و «ادراکی - حرکتی» که به‌موقع در جریان رشد و تحول کودک شکل

نگرفته‌اند، باید تمرین‌ها، بازی‌ها و فعالیت‌هایی تدارک دید، که به‌اصطلاح؛ حلقه‌های مفقوده در جریان مراحل رشد جبران شوند. این فعالیت‌ها عبارت‌اند از: «تشخیص شکل از زمینه»، «پایداری یا ثبات شکل»، «طرز قرار گرفتن شکل در فضا»، «تشخیص شباهت‌ها و تفاوت‌ها»، «تشخیص ارتباطات فضایی»، «تکمیل دیداری»، «رعایت ترتیب و توالی دیداری»، «تجسم فضایی» و «هماهنگی دیداری - حرکتی».

دیدگاه «غنی‌سازی ادراکی» رویکرد جدیدی است که امروزه در جهان برای ارزیابی، مداخله و درمان اختلال‌های گوناگون نظیر؛ «اختلال‌های هماهنگی رشدی»، «اختلال‌های رشدی عصبی - تحولی»، «اختلال‌های یادگیری خاص ویژه»، «اختلال‌های یادگیری غیر کلامی»، دانش آموزان مبتلا به «سندرم داون»، کودکان «آهسته گام» یا «دب‌آوز» کودکان «کم‌توان ذهنی آموزش پذیر»، نارسایی‌های «توجه و بیش‌فعالی»، اختلال‌های رفتاری طیف «اتیسم» و «اختلال‌های رفتاری درون‌زاد و برون‌زاد» مورد استفاده قرار می‌گیرد. چون در این‌گونه از طیف‌های آسیب‌شناسی و عصب‌شناختی، نشانه‌های نقص در «مهارت‌های ادراک دیداری» مشاهده می‌شود. رویکرد «تشخیص افتراقی»، رویکرد پاسخ به درمان» و «آموزش در بافت موقعیت»، کارایی بهبود و درمان با رویکرد غنی‌سازی ادراکی را برای طیف وسیعی از اختلالات و ناتوانی‌های مختلف کودکان نشان داده است.

تاکنون پژوهش‌های مختلف زیادی، کارایی و اثربخشی این رویکرد درمانی را اثبات نموده‌اند. این رویکرد توانایی‌ها و جریان‌های شناختی و ادراکی دانش آموزان را از ساده به پیچیده مانند «کاوش»، «چالش» و درنهایت به «سازش» می‌طلبد. این راهکار درمانی برای توانمندسازی «هوش» و «خلاقیت» دانش آموزان عادی نیز به کار گرفته می‌شود. تجارب بالینی و کلینیکی کار با دانش آموزان دارای اختلال‌های یادگیری ویژه نیز نشان داده است، که اگر این راهکار درمانی با دقت، پیگیری و منظم و از روی «طرح درمان» به کار گرفته شود، رویکردی عالی در فرایند «بازپروری» و «درمان» دانش آموزان دارای «نارسایی‌های یادگیری ویژه» محسوب می‌شود. حس درمان «غنی‌سازی ادراکی» رویکرد و راهکار خوبی جهت جبران جریان رشد کودکان به حساب می‌آید.

اکثر راهکارهای درمانی «فرایند غنی‌سازی ادراکی»، در این کتاب گنجانده شده است، با این امید که این

مسیر در جهت خدمت به کودکان این مرزوبوم همواره ادامه یابد.

از آنجایی که نویسندگان کتاب از مربیان مراکز مشکلات ویژه‌ی یادگیری شهرستان سقز می‌باشند، لذا از کلیه مدیران محترم و مربیان دلسوز آن مراکز که در طول فرایند چاپ همواره حامی و مشوق بوده‌اند، سپاسگزاریم. همچنین از نظارت و حمایت‌های جناب آقای دکتر یدالله خرم‌آبادی عضو هیئت‌علمی دانشگاه پیام نور همدان کمال تشکر و قدردانی راداریم. باشد که مورد رضایت خداوند متعال و مورد استفاده‌ی اساتید، دانشجویان، کارآموزان، معلمان ابتدایی، معلمان کودکان استثنایی، مربیان مراکز مشکلات ویژه‌ی یادگیری، مربیان پیش‌دبستانی، کار درمانگران، گفتار درمانگران، پزشکان عصب‌شناس، روان‌شناسان تربیتی، شناختی، بالینی و مشاوره، والدین گرامی و فرزندان دلبندشان و دیگر متخصصان و علاقه‌مندان قرار گیرد.

مهر ماه ۱۳۹۶

عابد مولودی

حسین الهی

مربی مرکز مشکلات ویژه یادگیری فرزندانگان

مربی مرکز مشکلات ویژه یادگیری فرزندانگان

عضو انجمن روان‌شناسی و مشاوره ایران

www.ketablib.ir

